

گرایش‌ها و اولویت‌های ارزشی دانشجویان

و رابطه آن با طبقه اجتماعی

محمود علمی

گروه علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی تبریز

چکیده

هر «طبقه اجتماعی»، فرهنگ خاص خود را در فرهنگ کلی جامعه دارد. یکی از عناصر اساسی فرهنگ جامعه «ارزش‌ها» می‌باشد. افراد متعلق به طبقه اجتماعی خاص، نظام ارزش خاصی دارند و اولویت‌های ارزشی آنان با طبقات اجتماعی دیگر متفاوت است. هدف این پژوهش، تعیین میزان و نوع پراکندگی گرایشهای ارزشی و نیز برری رابطه بین گرایشهای ارزشی و طبقه اجتماعی می‌باشد. نمونه آماری این تحقیق ۵۸۲ دانشجوی پسر و دختر مقطع کارشناسی در رشته‌های مختلف دانشگاه آزاد تبریز می‌باشد که از بین ۱۹۰۵۲ دانشجوی این دانشگاه با فرمول کوکران و به شیوه نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب با دانشکده و جنس انتخاب شده است. براساس نتایج این پژوهش بطور کلی اولویت‌های ارزشی دانشجویان به ترتیب میانگین نمرات به دست آمده، ارزش اجتماعی (۵۲/۴۹)، ارزش دینی (۵۲/۰۲)، ارزش نظری (۵۱/۹۸)، ارزش اقتصادی (۴۹/۵۱)، ارزش سیاسی (۴۹/۱۷) و ارزش زیباشناختی (۳۸/۹۱) می‌باشد. آزمون تک نمونه‌ای کولموگروف - سیمونف نشان داد که متغیر گرایشهای ارزشی دانشجویان تفاوت معنی‌داری با توزیع نرمال دارد. آزمون ناپارامتری فریدمن نیز تفاوت معنی‌دار رتبه‌های گرایشهای ارزشی را مشخص کرد. آزمونهای مختلف آماری معنی‌داری رابطه بین گرایش ارزش دینی و طبقه اجتماعی را بیان کرده است.

واژه‌های کلیدی: اولویت‌های ارزشی، طبقه اجتماعی، گرایش‌های ارزشی، جنس.

The Value Tendencies and Priorities of University Students and its Relationship with Social Class

M. Elmi
Social Seiances Department , Islamic Azad University of Tabriz

Abstract

Every "social class" has its own culture in the general culture realm. One of the essential elements of each society is the term "value". Individuals belonging to a particular social class, own specific value system, and their value tendency priorities are different from other social classes. The aim of this research is the determination of the rate and type of value tendency inclinations and social class. The statistical sample includes 582 male and female B.A. university students of various courses in Islamic Azad Tabriz University. The sample was chosen from, 19052 students using a random classified sampling method, appropriate to the faculty and include respectively: social values(52.49), religious values(52.02), theoretical values(51.98), economic values(49.51), political values(49.17), and aesthetic values(38.9).the single-sample Kolmogrov-Smirnof difference from normal distribution. The non-parametric Freidman Test also showed significant

Keywords: Value tendencies, Value priorities, gender, social class

بیان مسأله

زندگی اجتماعی انسان با برقراری روابط متقابل اجتماعی از طریق شکل دادن و قرارگرفتن در تقسیم کار و تشکل وی در گروه‌های مختلف اجتماعی معنا پیدا می‌کند. در اولین برخوردهای زندگی اجتماعی که منجر به ایجاد روابط اجتماعی می‌شود، انسان خود را در گروه‌هایی می‌یابد که هستی، بینش، شخصیت و آرمان وی در ارتباط با این گروه مشخص می‌شود. هر فرد جامعه از طریق گروه‌های اجتماعی به شبکه روابط پیچیده اجتماعی بزرگ یعنی جامعه پیوند می‌خورد و از آن طریق نیازهای زیستی، اجتماعی و روانی خود را تأمین می‌کند. از مهمترین این گروه‌ها می‌توان از گروه‌های اجتماعی - اقتصادی نام برد.

گروه‌های اجتماعی - اقتصادی زاده روابط اجتماعی‌اند که در بطن و متن جامعه تکوین می‌یابد. در جامعه‌شناسی این گروه‌ها را طبقه اجتماعی گویند. "طبقه اجتماعی" به بخشی از اعضای جامعه اطلاق می‌شود که از نظر ارزش‌های مشترک، حیثیت، فعالیت‌های اجتماعی، میزان ثروت و متعلقات شخصی دیگر و نیز آداب معاشرت از بخش‌های دیگر جامعه تفاوت داشته باشد. "(کوئن، ۱۳۷۰، ۱۷۸) در واقع طبقه اجتماعی،

مشمول بر افرادی است که از پایگاه اجتماعی تقریباً یکسانی برخوردارند و از نظر رفاه و مزایای اقتصادی وضعیت مشابهی دارند.

انسان برای تأمین نیازهای خود به جامعه روی می‌آورد و فعالیت‌هایی را در جامعه آغاز می‌کند، جامعه نیز ضوابطی را برای افراد خود که می‌خواهند به هدف‌های خود دست یابند، تعیین و بوسیله فرهنگ در جامعه اعمال می‌کند. فرهنگ به مفهوم عام خود به معنای تمام آموخته‌ها و اندوخته‌های انسان در طول تاریخ حیات اجتماعی، عامل انسجام اجتماعی و در بردارنده میراث اجتماعی جامعه است. فرهنگ جامعه از دو بخش مادی و معنوی تشکیل شده است. بخش معنوی فرهنگ شیوه بهره‌گیری از فرهنگ مادی را بر انسان آموزش می‌دهد. انسان با دستاوردهای فرهنگ خود زندگی اجتماعی را نه تنها تداوم می‌بخشد بلکه به ثبات آن یاری می‌رساند.

هر طبقه اجتماعی، فرهنگ خاص خود را در فرهنگ کلی جامعه دارد. فرهنگ هر طبقه از زندگی اجتماعی افراد آن طبقه نشأت می‌گیرد و در داخل فرهنگ عمومی به زندگی خود ادامه می‌دهد.

اهمیت مسأله

از نقطه نظر جامعه‌شناسی، ارزش‌ها، الگوهای اجتماعی هستند که در حد پذیرش‌شان توسط گروهی از افراد مبنایی برای ایجاد انتظارات مشترک و معیاری برای هدایت و تنظیم رفتار فراهم می‌کنند. استناد به ارزش‌ها نزد جامعه‌شناسان کلاسیک و جدید عمومیت داشته و دارد، شاید هیچ موضوع دیگری به اندازه مطالعه ارزش‌ها منشأ مناقشه میان جامعه‌شناسان نشده است. جامعه‌شناسی، ارزش‌ها را چون منشأ اثر اجتماعی می‌داند آن را در زمره پدیده‌های اجتماعی قرار داده و با روش‌های کمی به مطالعه و تحلیل علمی آنها می‌پردازد.

ارزش‌ها را می‌توان به عنوان معیارهایی تعریف کرد که بر مبنای آن گروه یا جامعه، اهمیت اشخاص، الگوهای رفتاری هدف‌ها و دیگر اشیای اجتماعی - فرهنگی را ارزیابی می‌کند.

جامعه‌شناسان، ارزش‌ها را یکی از عناصر اساسی فرهنگ تلقی می‌کنند، چه در ورای همه انواع رفتارهای جمعی و طرز فکر جمعی و در پشت کلیه سازمان‌ها و مدل‌ها و علایم اجتماعی، جهانی از فکر و ارزش جمعی نهفته است. از منظر روانشناسی اجتماعی، ارزش‌ها، جهت‌گیری شخصیتی هستند و معیار انتخاب و تصمیم‌گیری قرار می‌گیرند. ارزش‌ها اموری مطلوب هستند و دارای نیروی انگیزش بوده و انتخاب را ساده می‌کنند. از نظر "اشپرانگر، هر فردی دارای نظام ارزشی خاصی هست که شخصیت او را شکل می‌دهد، شخصیت انسان را از طریق گرایش‌های ارزشی بهتر می‌توان مطالعه کرد." (احمدی، ۱۳۶۸) علیرغم اینکه موضوع ارزش‌ها از موری مهم و قابل بررسی بشمار می‌رود، اما بررسی علمی در زمینه ارزش‌ها نسبت به موضوعات دیگر خیلی دیر آغاز گردید. شاید دلیل این امر را بتوان به این اعتقاد جامعه‌شناسان مربوط ساخت که بررسی و مطالعه قضاوت‌های ارزشی، خارج از دایره مطالعات تجربی قرار

یکی از عناصر اساسی فرهنگ "ارزش‌های اجتماعی" است. ارزش‌های اجتماعی، مقاصد و هدف‌های مطلوبی است که افراد جامعه برای دستیابی به آنها فعالیت می‌کنند تا بدین وسیله نیازها و خواسته‌های خود را برآورده سازند. ارزش‌ها، از بنیادی‌ترین عوامل جهت‌دهنده رفتارهای انسانی در هر جامعه بشمار می‌روند. ارزش‌ها در برابر فرهنگ جامعه و رفتارهای انسانها نقش دوگانه ای ایفاء می‌کنند، از جهتی آنها به مثابه نیروی ساختاردهنده رفتارهای بشری و از جهت دیگر، الگوی ساختاربنندی شده توسط فرهنگ غالب جامعه بشمار می‌روند. (خالقی فر، ۱۳۷۸: ۱۰۸)

ارزش‌ها نیرومندترین عنصر تعیین‌کننده در نظام اجتماعی و فرهنگی جوامع بشمار می‌روند که خط سیر کنش و اعمال افراد را در جامعه نمایندگی، هدایت و نظارت می‌کنند و نیز به مثابه الگوهای رفتاری نسبتاً ثابتی هستند که پیوسته از سوی افراد جامعه بازبینی و نظارت می‌شوند. پی بردن به نظام ارزش جامعه، ما را به عناصر فرهنگی آن جامعه که سوق‌دهنده کنش و رفتار افراد است آشنا می‌کند. نظام شخصیتی هر جامعه در بطن نظام ارزش آن جامعه نهفته است و با کسب آگاهی و بینش درباره این نظام ارزشی می‌توان به بررسی تأثیر و تأثر آن بر نظام شخصیتی آن جامعه دست یافت. یکی از مشخصه‌های نظام ارزشی هر جامعه، نسبی بودن آنهاست و این نسبییت تحت تأثیر برخی عوامل اجتماعی - اقتصادی از جمله طبقه اجتماعی می‌باشد.

طبقه اجتماعی مهمترین عامل تعیین‌کننده رویکردها و رفتار افراد به شمار می‌رود (کوئن، ۱۳۸۳: ۱۸۴) هر طبقه ای سبک زندگی ویژه، رویکردها و باورداشتهای مخصوص و مقبول خود را دارد. اولویتهایی که افراد به ارزش‌ها می‌دهند یکسان نیست، این اولویتهای معمولاً بازتاب تجربه‌های جامعه‌پذیری می‌باشد.

کار و تلاش می‌نماید. انسان در طول زندگی اجتماعی، شیوه‌های گوناگونی را با توجه به شرایط اجتماعی - اقتصادی برگزیده است.

این شیوه‌های گوناگون، فرهنگ‌های گوناگون را پدید آورده است. هر فرد انسانی برای اینکه بتواند در جامعه زندگی کند و طریقه زندگی با افراد را فرا گیرد و اجتماعی شود باید ارزش‌ها و هنجارهای جامعه را فرا گیرد و درونی نماید. فرهنگ هر جامعه، ارزش‌های خاص خود را دارد و افراد جامعه با توسل به این ارزش‌ها، نیازهای خودشان را سازمان می‌دهند. هر جامعه‌ای با توجه به مقتضیات اجتماعی - اقتصادی خود، فرهنگ خاص خود را دارد. هر فرهنگی به شیوه‌ای سازمان می‌یابد که افراد و گروه‌ها بتوانند در چارچوب آن با یکدیگر به گونه مؤثری کنش متقابل داشته باشند.

در درون فرهنگ گسترده و غالب هر جامعه، فرهنگ کوچکی وجود دارد که بدان خرده‌فرهنگ یا پاره فرهنگ^۱ گویند. خرده‌فرهنگ به گروه کوچکی از جامعه تعلق دارد که به فرهنگ بزرگتر جامعه، بخاطر پذیرش بسیاری از هنجارها و ارزش‌های آن وابستگی دارد ولی از آنجا که هر خرده‌فرهنگی، ارزش‌ها و هنجارهای ویژه خودش را داراست از فرهنگ بزرگتر تمایز می‌یابد. خرده‌فرهنگ‌ها در درون فرهنگ جامعه ممکن است از نقطه‌نظر ارزش‌ها با فرهنگ جامعه متفاوت باشد. از مهمترین خرده‌فرهنگ‌ها می‌توان "خرده‌فرهنگ طبقاتی" را نام برد.

بطور کلی خرده‌فرهنگ‌ها به گروه‌ها و طبقات اجتماعی مجال می‌دهد که شیوه‌های زندگی متفاوت را با توجه به زمینه اجتماعی - اقتصادی جامعه برگزینند. هیچکس تحت تأثیر فرهنگ بطور کلی نیست زیرا افراد هر جامعه به گروه‌ها و طبقات اجتماعی خاصی وابستگی دارند و همین وابستگی به طبقات، آنانرا به خرده‌فرهنگ

می‌گرفت. در دهه‌های سوم و چهارم قرن حاضر، بررسی ارزش‌ها به روش علمی آغاز شد. "ترستون" بخاطر ارائه اندیشه بررسی ارزش‌ها در چارچوب روش علمی متکی به مبانی علمی و با استناد به دانش روابط میان تن و روان و "اشپرانگر" بخاطر بررسی گونه‌های شخصیتی، گام‌های اولیه را برداشتند. از خلال بررسی ارزش‌ها در هر جامعه و در هر طبقه و گروه می‌توان به اعتقاد یا فلسفه کلی آن جامعه، طبقه و گروه دست یافت. ارزش‌ها به جهت گیری رفتار افراد و گروه‌ها و طبقات و قضاوت آنان نسبت به امور مختلف منجر می‌شود. ارزش‌ها، والاترین عنصر فرهنگ هستند و در انتخاب کنش‌های اجتماعی تأثیر دارند. جامعه‌شناسان تفاوت جوامع را گاهی در تفاوت ارزش‌ها جستجو می‌کنند.

اهداف تحقیق

هدف کلی این تحقیق "تعیین گرایش‌های ارزشی دانشجویان و رابطه آن با طبقه اجتماعی آنان" می‌باشد علاوه بر آن، اهداف جزئی این تحقیق عبارتند از:

- ۱- تعیین میزان، نوع و پراکندگی گرایش‌های ارزشی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد تبریز به تفکیک طبقه اجتماعی.
- ۲- تعیین و برقراری رابطه بین گرایش‌های ارزشی و طبقه اجتماعی دانشجویان مورد مطالعه.

چارچوب نظری

از آنجا که در انتقال ارزش‌ها به افراد و از نسلی به نسلی دیگر، جریان جامعه پذیری مهمترین فرآیند است و در تمام طول عمر افراد متناسب با طبقه اجتماعی، سن و جنس ادامه خواهد داشت، جهت بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش‌های ارزشی دانشجویان از نظریه‌های جامعه پذیری استفاده شده است. انسان موجودی نیازمند است، پاسخ به نیازها، انسان را وادار به

1 - Sub culture

ها از نظر اهمیتی که برای کنشگران دارند، یکسان نبوده و در مجموعه‌ای جای دارند که نظام ارزشی نامیده می‌شود. اولویت‌هایی که افراد به ارزشها می‌دهند، معمولاً منعکس‌کننده خرده فرهنگها، تجارب فردی و اجتماعی و به گفته اینگلهارت، بازتاب محیط اجتماعی و اقتصادی آنها است (اینگلهارت، ۱۳۷۳).

پیشینه تحقیق

در زمینه تحقیقات انجام گرفته پیرامون موضوع مورد بررسی، در سال ۱۳۵۴ در دانشگاه شیراز، مطالعه‌ای در زمینه الویتهای ارزشی در بین دانشجویان انجام گرفته است این مطالعه توصیفی بوده و فقط اولویت‌های ارزشی دانشجویان مورد توجه قرار گرفته است. نتایج این مطالعه در جدول شماره (۱) آمده است:

جدول ۱- اولویت‌های ارزشی دانشجویان

میانگین	نوع ارزش
۴۶/۹	نظری
۴۳/۹	اجتماعی
۴۱/۹	سیاسی
۳۷/۳	زیباشناختی
۳۵/۱	دینی
۳۴/۵	اقتصادی

همانطور که از نتایج این مطالعه برمی‌آید، دانشجویان به امور نظری توجه بیشتری داشته و کمترین ارزش را ارزش‌های اقتصادی بخود اختصاص داده‌اند (اردوبادی، ۱۳۵۴).

در سال ۱۳۶۵ در دانشگاه اصفهان، تحقیقی با عنوان "بررسی مقدماتی گرایش‌های ارزشی در بین دانشجویان دانشگاه اصفهان" در بین دو گروه از دانشجویان مذهبی و

طبقه‌ای پیوند می‌دهد. افراد متعلق به خرده فرهنگ طبقه‌ای، از شخصیت ویژه‌ای برخوردار هستند و این شخصیت خود برگرفته از نظام ارزش و رفتاری خاصی است که در فرآیند اجتماعی شدن^۱ شکل گرفته است. اجتماعی شدن فرآیندی است که از طریق آن ارزش‌های فرهنگی جامعه (و طبقات اجتماعی) در افراد درونی شده و سبب می‌شود که افراد هم‌نوا با نظام اجتماعی رفتار نموده و راههای مناسب را برگزینند. فرآیند اجتماعی شدن متناسب با دوره‌ها رشد و تحول شخصیت فرد بوسیله عوامل مختلفی انجام می‌گیرد. این فرآیند نخست از خانواده شروع می‌شود و هم‌زمان با افزایش سن، عوامل دیگری (مدرسه - رسانه‌های گروهی، دوستان و...) نیز بدان افزوده می‌شود. روش‌های تربیتی که والدین برحسب طبقات اجتماعی خود بکار می‌گیرند، متفاوت است. در واقع تفاوت‌های طبقه‌ای که در بین خانواده‌ها وجود دارد، در امر فرآیند اجتماعی کردن فرزندان بسیار مؤثر می‌باشد زیرا ارزش‌های اساسی که هر طبقه اجتماعی بدان وابسته است، از طبقات دیگر مجزا است و همین امر موجب می‌شود که گرایش‌های ارزشی افراد تحت تأثیر طبقه اجتماعی که بدان تعلق دارند، شکل گیرد و تنوعی از اولویت‌ها و سلسله مراتب ارزش‌ها در بین افراد جامعه بوجود آید.

از نظر جامعه‌شناسان خرده فرهنگ‌گرا، خرده فرهنگ طبقات اجتماعی، از طریق فشارهایی که بر فرد اعمال می‌کند چنان ظریف است که او متوجه نمی‌شود که چگونه انتخاب‌هایش به ملاحظات طبقه‌ای او منتهی شده است. از دیدگاه جامعه‌شناسان نماد‌گرا، افراد کنشگرانی هستند نسبتاً آگاه، مختار، فعال و سازنده کنش‌های اجتماعی خود، کنشهایی که دارای معنای ذهنی هستند و در تحلیل این کنش‌ها باید به ویژگیهای ذهنی و نمادین کنشها یعنی ارزش‌های آنان توجه کرد. ارزش

معمولی انجام گرفته است. نتایج این تحقیق در جداول شماره (۲) و (۳) آمده است:

جدول ۲- گروه دانشجویان مذهبی

انحراف معیار	میانگین	نوع ارزش
۵/۶۸	۴۶/۲۱	دینی
۵/۷۲	۴۵/۸۶	اجتماعی
۵/۴۴	۳۹/۶۸	نظری
۴/۷۸	۳۹/۳۵	سیاسی
۵/۷۲	۳۲/۹۷	زیباشناختی
۴/۶	۳۰/۶	اقتصادی

جدول ۳- گروه دانشجویان معمولی

انحراف معیار	میانگین	نوع ارزش
۵/۷۸	۴۱/۷۹	اجتماعی
۶/۴	۴۱/۵	نظری
۷/۲۲	۳۹/۷۸	سیاسی
۷/۷	۳۹/۳۱	دینی
۷/۴۶	۳۳/۸۹	اقتصادی
۸/۷۶	۳۲/۱۳	زیباشناختی

زیباشناختی، تفاوت معنی‌داری بین دانشجویان مذهبی و معمولی وجود نداشته است (احمدی، ۱۳۶۸).

در سال ۱۳۷۵ در مطالعه ای با عنوان « بررسی سلسله مراتب ارزشهای دانشجویان دانشگاه شاهد» نشان داده شد که سلسله مراتب ارزشی دانشجویان به ترتیب شامل ارزش‌های دینی، اجتماعی، سیاسی، نظری، هنری و اقتصادی است و متغیرهای جنس، دانشکده، خانواده، نوع دیپلم، محل سکونت خانواده و شغل والدین در الویتهای ارزشی دانشجویان تأثیر داشته است (نوربالا، ۱۳۷۵). در

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که در میان دانشجویان مذهبی، گرایش ارزشی مذهبی بیشترین و ارزش اقتصادی کمترین میانگین را داشته است. نیز ارزش زیباشناختی قبل از ارزش اقتصادی بوده است. در میان دانشجویان معمولی، ارزش اجتماعی بیشترین و ارزش زیباشناختی کمترین میانگین را داشته است و ارزش دینی در درجه چهارم قرار داشته و ارزش اقتصادی کمی بیشتر از ارزش زیباشناختی بوده است. همچنین در گرایش‌های ارزش نظری، سیاسی و

مطالعه‌ای، گرایش‌های ارزشی در بین ۳۷۷۸ دانشجوی امریکایی بررسی شد. میانگین اولویت‌های ارزشی آنان در جدول شماره (۴) آمده است:

مطالعه اسپورل دختران به ارزشهای زیبا شناختی، دینی و اجتماعی نسبت به ارزشهای اقتصادی و سیاسی اولویت بیشتری می‌دهند و نیز به پسران به ارزش دینی اولویت قائل هستند (خلیفه، ۱۳۷۸: ۱۰۸). در سال ۱۹۷۰، طی

جدول ۴- گرایش‌های ارزشی دانشجویان آمریکایی

انحراف معیار	میانگین	نوع ارزش
۹/۳۱	۴۱/۰۱	دینی
۶/۴۴	۴۰/۳۹	سیاسی
۷/۶۱	۴۰/۳۳	اقتصادی
۷/۲۷	۳۹/۵۶	نظری
۷/۰۳	۳۹/۵۱	اجتماعی
۸/۴۲	۳۸/۸۸	زیباشناختی

۲- گرایش‌های ارزشی دانشجویان دانشگاه آزاد تبریز چگونه اولویت‌بندی شده است؟
 ۳- آیا رابطه معناداری بین گرایش‌های ارزشی دانشجویان دانشگاه آزاد تبریز و طبقه اجتماعی آنان وجود دارد؟

نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که میانگین ارزش‌های مذهبی، سیاسی و اقتصادی در بین دانشجویان از سایر ارزش‌ها (نظری، اجتماعی و زیباشناختی) بیشتر است. همچنین ارزش‌های دینی و زیباشناختی، پراکندگی بیشتری دارند (Allport، ۱۹۷۰). در یک پژوهش فرهنگی تطبیقی، گرایش‌های ارزشی دانشجویان آمریکایی و مصری مطالعه شده است. نتیجه این پژوهش برتری دانشجویان آمریکایی بر دانشجویان مصر در دو ارزش زیباشناختی و دینی روشن شده است، که یک برتری معنادار آماری است (خلیفه، ۱۳۷۸: ۲۷۸).

فرضیه‌های تحقیق

۱- بین میزان گرایش دانشجویان به ارزش‌ها و طبقه اجتماعی آنان رابطه‌ای وجود دارد.
 ۲- اولویت‌های ارزشی دانشجویان با طبقه اجتماعی آنان ارتباط معنی‌داری داشته باشد.
 ۳- بین سن دانشجویان و گرایش‌های ارزشی او رابطه معنی‌دار وجود دارد.

سؤالات تحقیق

۱- وضعیت طبقاتی دانشجویان دانشگاه آزاد تبریز چگونه است؟ به بیان دیگر، آنان متعلق به کدام طبقه اجتماعی هستند؟

آرمانهای جامعه و موضع‌گیری‌های درونی افراد مربوط می‌شود و احساس علاقه را بدنبال دارد.

در تعریف آن آمده است: ارزش، میزان توانایی یک شیئی (چیز، اندیشه یا شخص) در ارضای یک نیاز یا تمنای انسانی است. (ساروخانی، ۱۳۷۰، ۴۴۵).

گرایش ارزشی^۳: نیرو یا حالتی درونی که ارگانیزم (فرد انسانی) را بسوی یک ارزش یا ارزش‌ها هدایت می‌کند.

طبقه اجتماعی

گروه‌بندی اجتماعی - اقتصادی افراد در مقیاسی است که قابل تجزیه و تحلیل آماری باشد و بیشتر مترادف با پایگاه اجتماعی خانواده فرد تلقی می‌شود.

روش تحقیق

در این تحقیق، روش تحقیق بکار گرفته شده متناسب با ماهیت تحقیق، اهداف و فرضیه‌ها، روش پیمایش^۴ است. برای اندازه‌گیری متغیرها و جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات لازم از پرسشنامه کتبی استفاده شده است در طرح پرسشنامه، برخی از متغیرها همچون سن، جنس، دانشکده وجود داشتند که با طرح یک سؤال به هدف مورد تحقیق دست یافتیم، و برای برخی متغیرها یعنی متغیر گرایش ارزش برای دقت بیشتر و بالا بردن اعتبار تحقیق از "پرسشنامه استاندارد ارزش‌های آلپورت، ورنون، لیندزی" استفاده کردیم.

۴- بین جنسیت دانشجوی و گرایش ارزش او رابطه معنی‌دار وجود دارد.

تعریف متغیرها

گرایش ارزشی

در فرهنگ لغت Oxford. AD گرایش^۱ را اینگونه تعریف کرده‌اند:

"میل، تمایل، سائق، شیوه‌ای که یک شخص یا چیزی تمایل دارند که باشند یا رفتار کنند."

در فرهنگ جامع روانشناسی و روانپزشکی، گرایش "حالتی درونی که در آن احتمال وقوع رفتارهایی خاص بالاست یا به آسانی آموخته می‌شود. این معنی در صحبت از ارگانیزم‌های جاندار بیشتر موردنظر است." تعریف شده است (پورافکاری، ۱۳۷۰: ۳۴۰).

در فرهنگ روانشناسی، گرایش را "نیروی درونی که ارگانیزم را بسوی هدفی یا موضوعی هدایت می‌کند" تعریف کرده‌اند (رزم‌آرا، ۱۳۷۰: ۳۴۲).

ارزش. ارزش^۲ از بنیادی‌ترین عوامل در تبیین اندیشه، عمل یا اعمال فرد و نیز شکل‌گیری حیات اجتماعی است. ارزش، اصول و مبنایی است که از نظر عرف و سنت مورد تأیید اکثریت واقع شده و با مقتضای زمانی و مکانی در ارتباط است. به گفته "کوئن" ارزش‌ها، احساسات ریشه‌دار هستند که اعضای یک جامعه در آن سهیمند، همین احساسات غالباً اعمال و رفتار اعضای جامعه را تعیین می‌کنند. (کوئن، ۱۳۷۰، ۳۹). ارزش‌ها به

3 - Value Tendency
4 - survey

1 - Tendency
2 - Value

۶- ارزش زیباشناختی که به شکل و هماهنگی اختصاص دارد (خلیفه، ۱۳۷۸: ۸۷).

اندازه‌گیری متغیر وابسته تحقیق

در تحقیق حاضر، برای اندازه‌گیری "گرایش‌ها" ارزشی دانشجویان" که متغیر وابسته تحقیق می‌باشد از پرسشنامه استاندارد ارزش‌های آلپورت، ورنون و لیندزی استفاده شده است.

این سؤالات، شش گرایش ارزش، علمی، دینی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و زیباشناختی را اندازه‌گیری می‌کند که همانطوری که در قسمت قبل گفته شد، سؤالات این پرسشنامه براساس نظریه اشپرانگر ساخته شده است.

اندازه‌گیری متغیر مستقل تحقیق

در این تحقیق، متغیر مستقل، طبقه اجتماعی می‌باشد. شاخص‌هایی که محققین برای سنجش طبقه اجتماعی بکار می‌برند، معمولاً میزان درآمد، سواد و منزلت شغلی و یا ترکیبی از حداقل دو شاخص از شاخص‌های مذکور می‌باشد. درآمد، رابطه نسبتاً نزدیکی با موقعیت اقتصادی خانواده دارد. فقر نه تنها اثر مستقیمی بر کیفیت زندگی خانواده، سوء تغذیه بیماری و غیره دارد بلکه حتی بر روی رابطه خانوادگی و الگوهای تربیت فرزند نیز اثر مستقیم دارد. فقر اگر برای مدت طولانی در خانواده‌ای تداوم داشته باشد ممکن است بر ارزش‌های حاکم بر خانواده تأثیر بگذارد. اندازه‌گیری

این پرسشنامه، از رایج‌ترین پرسشنامه‌ها در حوزه اندازه‌گیری ارزش‌هاست. این پرسشنامه، براساس نظریه "اشپرانگر" در مورد شخصیت انسان ساخته شده است. وی شخصیت انسان را براساس نظام ارزشی و شکل‌پذیری آن از این نظام به شش تیپ تقسیم می‌کند، این شش تیپ عبارتند از:

۱- تیپ نظری یا اندیشمند

۲- تیپ اقتصادی یا سوداگر

۳- تیپ زیباپسند یا زیباگرا

۴- تیپ اجتماعی یا مردم‌گرا

۵- تیپ مذهبی

۶- تیپ سیاسی

شش تیپ شخصیتی "اشپرانگر" پایه و اساس پرسشنامه معروف ارزش‌های آلپورت، ورنون و لیندزی قرار گرفته است. گرایش‌های ارزش مورد ارزیابی در این پرسشنامه شامل شش گرایش است که:

۱- ارزش نظری یا علمی که به جنبه‌های حقیقت و شناخت مربوط است.

۲- ارزش اقتصادی که به جنبه‌های مادی و مالی مربوط است.

۳- ارزش دینی که به باورها و رفتارهای مذهبی افراد مربوط است.

۴- ارزش اجتماعی که به جنبه‌های اجتماعی و روابط بین افراد توجه دارد.

۵- ارزش سیاسی که به قدرت مربوط است.

ضریب همبستگی مابین دو نمره‌گذاری محاسبه شد. ضریب همبستگی پیرسون برابر ۰/۸۶ بدست آمد.

جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش دانشجویان پسر و دختر کارشناسی دانشگاه آزاد تبریز می‌باشند.

نمونه آماری

نمونه آماری مورد مطالعه در این پژوهش شامل ۵۸۲ دانشجوی اعم از پسر و دختر دانشگاه آزاد تبریز می‌باشد.

تعیین اندازه نمونه آماری

برای تعیین اندازه نمونه جهت پژوهش از فرمول زیر استفاده شده است (سرای، ۱۳۷۲).

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot P(1-P)}{N \cdot d^2 + t^2 \cdot P(1-P)}$$

$$N = 19052 \text{ اندازه جامعه آماری}$$

$$t = 1/96 \text{ ضریب اطمینان } 0/95$$

$$d = 0/04 \text{ دقت احتمالی مطلوب}$$

$$n = \text{ مجهول اندازه نمونه آماری}$$

$$P = 0/5 \text{ احتمال وجود صفت}$$

$$n = \frac{19052 \times 1/96^2 \times 0/5(1-0/5)}{19052 \times 0/0016 + 1/96^2 \times 0/25} = \frac{18297/5408}{31/4436} = 581/9 \neq 582$$

مستقیم درآمد بدلیل اینکه اطلاعات واقعی در اختیار محقق قرار نمی‌گیرد، یکی از ضعیف‌ترین شاخص سنجش طبقه اجتماعی است.

سواد. مطالعات نشان می‌دهد که در ایران سواد پدر بطور اخص بهترین معیار تعیین‌کننده محیط فرهنگی و اجتماعی خانواده است (Mehryar, Tashakkori, 1984).

شغل والدین. این شاخص ارتباط نزدیکی با درآمد و منزلت اجتماعی افراد دارد.

بهرحال پیوستگی، شغل، درآمد و سطح سواد بعنوان جنبه‌های اصلی طبقه اجتماعی، این شاخص را مناسب‌ترین شاخص طبقه اجتماعی در آورده است. برای نمره‌گذاری مشاغل والدین از پژوهش که در مورد رتبه‌بندی مشاغل انجام گرفته است. استفاده شده است در این پژوهش ۹۷ شغل موردنظرخواهی قرار گرفته و برای هر شغل رتبه منزلت شغلی تعیین شده است. رتبه‌های منزلت شغلی به نمره ۹ بخشی تبدیل شده است (مقدس، ۱۳۷۴، ۶۷) و نمره متناظر از ۱ تا ۹ به شغل پدر و مادر داده شده است.

از آنجا که برخی مشاغل والدین دانشجویان در جدول موردنظر نبود، آن مشاغل با توجه به ماهیت شغل آنها با مشاغل داده شده در جدول تطبیق داده شد و نمره‌گذاری شد. برای عینیت بخشیدن به این مسأله، مشاغل والدین علاوه بر اینکه بوسیله محقق نمره‌گذاری شد، فرد دیگری نیز آنها را نمره‌گذاری نمود و سپس

جدول ۵- توزیع کل دانشجویان دانشگاه آزاد تبریز به تفکیک جنس و دانشکده

دانشکده	تعداد کل دانشجویان	مرد	زن	نسبت کل دانشکده به دانشگاه	نسبت پسران	نسبت دختران
علوم انسانی	۵۵۷۹	۱۴۲۷	۴۱۵۲	۲۹/۲	۲۵/۶	۷۴/۴
فنی - پایه	۶۱۷۲	۴۱۶۷	۲۰۰۵	۳۲/۴	۶۷/۵	۳۲/۵
حقوق	۷۸۵	۶۹۳	۹۲	۴/۳	۸۸/۳	۱۱/۷
مدیریت	۸۷۴	۸۷۴	-	۴/۶	۱۰۰	-
کشاورزی و دامپزشکی	۱۳۵۷	۱۱۶۷	۱۹۰	۷/۲	۸۶	۱۴
حسابداری	۱۸۴۴	۱۴۴۷	۳۹۷	۹/۶	۸۷/۵	۱۱/۵
پیرانپزشکی	۱۰۶۰	۱۷۶	۸۸۴	۵/۵	۱۶/۶	۸۳/۴
معماری - هنر	۱۳۸۱	۷۱۸	۶۶۳	۷/۲	۵۲	۴۸
جمع	۱۹۰۵۲	۱۰۶۶۹	۸۳۸۳	۱۰۰	-	-

روش نمونه‌گیری

شیوه نمونه‌گیری در این پژوهش براساس نمونه‌گیری مطبق به تفکیک دانشکده و جنسیت پاسخگویان بوده است و در مرحله بعدی نمونه‌های اختصاص داده شده به صورت تصادفی در میان دانشجویان دانشکده‌های مختلف توزیع و جمع‌آوری شده است.

ابتدا براساس نسبت کل دانشجویان هر دانشکده به کل دانشگاه، حجم نمونه اختصاص یافته به هر دانشکده را مشخص کرده و بعداً براساس نسبت دانشجویان پسر و دختر به آن دانشگاه، تعداد دانشجویان به تفکیک هر دانشکده و براساس نسبت جنسی، آمارگیری نهایی انجام شده است.

برآورد فرمول نمونه‌گیری موردنظر تعداد ۵۸۲ نفر را

نشان می‌دهد. تعداد کل این دانشجویان براساس آمار مرکز محاسبات دانشگاه ۱۹۰۵۲ نفر است که در ۸ دانشکده دانشگاه تحصیل می‌کنند.

واحد آماری

واحد آماری این پژوهش، فرد یا دانشجوی کارشناسی در هر یک از رشته‌های دانشگاه آزاد تبریز می‌باشد و نیز در مواردی دانشکده و طبقه اجتماعی بعنوان واحد آماری استفاده شده و تجزیه و تحلیل آماری روی این واحدها انجام گرفته است.

جدول ۶- نمونه آماری به تفکیک دانشکده و جنسیت دانشجویان

دانشکده	تعداد کل	نسبت کل	پسر	نسبت	دختر	نسبت	نحوه اختصاص (کل)
علوم انسانی	۱۷۰	۲۹/۲	۴۴	۲۵/۹	۱۲۶	۷۴/۱	$\frac{۵۵۷۹}{۱۹۰۵۲} \times ۵۸۲$
فنی - پایه	۱۸۸	۳۲/۴	۱۲۷	۶۷/۵	۶۱	۳۲/۵	$\frac{۶۱۷۲}{۱۹۰۵۲} \times ۵۸۲$
حقوق	۲۵	۴/۳	۲۲	۸۸	۳	۱۲	$\frac{۷۸۵}{۱۹۰۵۲} \times ۵۸۲$
مدیریت	۲۷	۴/۶	۲۷	۱۰۰	-	-	$\frac{۸۷۴}{۱۹۰۵۲} \times ۵۸۲$
کشاورزی و دامپزشکی	۴۲	۷/۲	۳۶	۸۵/۷	۶	۱۴/۳	$\frac{۱۳۵۷}{۱۹۰۵۲} \times ۵۸۲$
حسابداری	۵۶	۹/۶	۴۴	۷۸/۴	۱۲	۲۱/۶	$\frac{۱۸۴۴}{۱۹۰۵۲} \times ۵۸۲$
بیرانپزشکی	۳۲	۵/۵	۵	۱۵/۶	۲۷	۸۴/۴	$\frac{۱۰۶۰}{۱۹۰۵۲} \times ۵۸۲$
معماری - هنر	۴۲	۷/۲	۲۲	۵۲/۴	۲۰	۴۷/۶	$\frac{۱۳۸۱}{۱۹۰۵۲} \times ۵۸۲$
جمع	۵۸۲	۱۰۰	۳۲۷	۵۶/۲	۲۵۵	۴۳/۸	-

نتایج توصیفی

وضعیت جنسی پاسخگویان

از کل نمونه آماری ۳۲۷ نفر را پسران و ۲۵۶ نفر را دختران تشکیل داده است، به عبارت دیگر، ۵۵/۹ درصد افراد نمونه آماری از میان دانشجویان پسر و ۴۳/۸ درصد افراد نمونه آماری از میان دانشجویان دختر می باشد

حسادت و کینه ورزی کاست. در حقیقت، نگاه از منظرى جامعه شناختى به مقوله احساسات، حقایق جدیدی را برای انسان روشن می کند که دامنه آن بسیار فراتر از جریان های فیزیویژیکى و عصب شناختى بوجود آورنده احساسات رفته و ارتباط متقابل جامعه و احساسات را در این زمینه نشان می دهد.

جدول ۷- توزیع فراوانی نمونه آماری به تفکیک جنس

جنس	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تجمعی
پسر	۳۲۷	۵۵/۹	۵۵/۹
دختر	۲۵۶	۴۳/۸	۱۰۰
کل	۵۸۵	۱۰۰	۱۰۰

وضعیت طبقه اجتماعی دانشجویان

در تحقیق حاضر، دانشجویان مورد مطالعه با توجه به سه شاخص درآمد، منزلت شغلی و سطح سواد خانواده به ۵ طبقه تقسیم شده‌اند. این طبقات به قرار زیر نامگذاری گردیده‌اند: طبقه پایین، طبقه متوسط رو به

پایین، طبقه متوسط، طبقه متوسط رو به بالا و طبقه بالا. در مطالعه حاضر بیشتر دانشجویان مورد مطالعه متعلق به طبقه متوسط با ۳۰/۴ درصد و کمترین آن متعلق به طبقه بالا با ۹/۴ درصد می‌باشد

جدول ۸- توزیع فراوانی طبقه اجتماعی دانشجویان

ردیف	طبقه اجتماعی	تعداد	درصد	درصد تجمعی
۱	طبقه پایین	۱۱۱	۱۹	۱۹
۲	طبقه متوسط رو به پایین	۱۴۹	۲۵/۵	۴۴/۴
۳	طبقه متوسط	۱۷۸	۳۰/۴	۷۴/۹
۴	طبقه متوسط رو به بالا	۹۲	۱۵/۷	۹۰/۶
۵	طبقه بالا	۵۵	۹/۴	۱۰۰
کل	-	۵۸۵	۱۰۰	-

وضعیت سن دانشجویان

براساس نتایج بدست آمده، میانگین سن دانشجویان مورد مطالعه برابر ۲۲/۷ سال است و حداقل سن ۱۸ سال و حداکثر آن در بین پاسخگویان ۴۷ سال می‌باشد.

جدول ۹- آماره‌های مربوط به سن دانشجویان

تعداد مشاهدات معتبر	۵۵۶	چاولگی	۲/۹۰
میانگین	۲۲/۷۲	خطای معیار چاولگی	۰/۱۰۴
انحراف معیار	۳/۶۵	حداقل	۱۸
واریانس	۱۳/۳۷	حداکثر	۴۷

کلی در هشت دانشکده دانشگاه آزاد اسلامی تبریز به تحصیل اشتغال دارند.

آماره‌های مربوط به دانشکده‌های مورد تحصیل دانشجویان

نتایج مربوط به متغیر نوع دانشکده تحصیلی دانشجویان نشان می‌دهد که دانشجویان مورد مطالعه بطور

جدول ۱۰- توزیع فراوانی دانشجویان به تفکیک دانشکده و جنس

کل	دختر		پسر		جنس دانشکده
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۶۹	۷۴/۱	۱۲۵	۲۵/۹	۴۴	علوم انسانی
۱۸۹	۳۲/۵	۶۲	۶۷/۵	۱۲۷	فنی - پایه
۲۸	۲۱/۴	۶	۷۸/۶	۲۲	حقوق
۲۷	-	-	۱۰۰	۲۷	مدیریت
۵۶	۲۱/۶	۱۲	۷۸/۴	۴۴	حسابداری
۴۲	۱۴/۳	۶	۸۵/۷	۳۶	دامپزشکی و کشاورزی
۳۲	۸۴/۴	۲۷	۱۵/۶	۵	پیراپزشکی
۴۲	۴۷/۶	۲۰	۵۲/۴	۲۲	هنر و معماری
۵۸۵	-	۲۵۸	-	۳۲۷	جمع

۵۱/۹۸، گرایش ارزشی اقتصادی برابر ۴۹/۵۱، گرایش ارزشی سیاسی برابر ۴۹/۱۷، از نظر جنسیت نیز تفاوت چندانی در میزان گرایش‌های ارزشی دانشجویان در بین پسران و دختران دیده نمی‌شود. این تفاوت بیشتر در بین گرایش‌های ارزشی اقتصادی و زیباشناختی می‌باشد. متوسط گرایش ارزش اقتصادی در بین پسران برابر ۵۱/۷۵ و در بین دختران برابر ۴۶/۶۳ است و متوسط گرایش ارزش زیباشناختی در بین پسران برابر ۳۷/۶۷ و در بین دختران برابر ۴۰/۴۴ می‌باشد.

آماره‌های مربوط به گرایش‌های ارزشی دانشجویان به تفکیک جنس

نتایج مطالعات مربوط به متغیر گرایش‌های ارزشی دانشجویان حاکی است، بالاترین میزان گرایش ارزشی، مربوط به ارزش‌های اجتماعی است که میانگین آن برابر ۵۲/۴۹ و پایین‌ترین میزان گرایش ارزشی در بین دانشجویان مورد مطالعه مربوط به ارزش‌های زیباشناختی است که متوسط آن برابر ۳۸/۹۱ می‌باشد. سایر گرایش‌های ارزشی به ترتیب عبارتند از: گرایش ارزشی دینی برابر ۵۲/۰۲، گرایش ارزشی نظری یا علمی برابر

جدول ۱۱- آماره‌های مربوط به گرایش‌های ارزشی به تفکیک جنس

خطای معیار	انحراف معیار		میانگین		تعداد		تعداد کل	میانگین	گرایش‌های ارزشی
	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن			
نظری	۰/۶۷	۱۲	۱۲/۲	۵۲/۴	۵۱/۴	۲۵۵	۳۲۷	۵۸۳	۵۱/۹۸
اقتصادی	۰/۸۲	۱۲/۵	۱۴/۹	۴۶/۶	۵۱/۷	۲۵۶	۳۲۷	۵۸۳	۴۹/۵۱
زیباشناختی	۰/۷۶	۱۳/۸	۱۳/۷	۴۰/۴	۳۷/۶	۲۵۶	۳۲۷	۵۸۳	۳۸/۹۱
دینی	۰/۹۶	۱۶	۱۷/۵	۵۴/۲	۵۰/۳	۲۵۶	۳۲۷	۵۸۳	۵۲/۰۲
اجتماعی	۰/۷۲	۱۰	۱۳	۵۲/۴	۵۲/۵	۲۵۵	۳۲۷	۵۸۳	۵۲/۴۹
سیاسی	۰/۶۹	۱۱/۱	۱۲/۵	۴۸/۶	۴۹/۶	۲۵۶	۳۲۷	۵۸۳	۴۹/۱۷

آزمون تک نمونه‌ای ناپارامتری کولموگروف - استفاده شده است. مطابق نتایج بدست آمده از این آزمون سیمونف
 متغیر مورد بررسی (گرایش‌های ارزشی) اختلاف معنی‌داری به منظور تعیین اختلاف معنی‌داری با توزیع نرمال، از آزمون ناپارامتری تک نمونه‌ای کولموگروف - سیمونف
 با توزیع نرمال دارند.

جدول ۱۲- نتایج آزمون ناپارامتری تک نمونه‌ای کولموگروف - سیمونف

	نظری	اقتصادی	زیباشناختی	دینی	اجتماعی	سیاسی
تعداد	۵۸۴	۵۸۵	۵۸۵	۵۸۵	۵۸۴	۵۸۵
میانگین پارامتر نرمال	۵۱/۹	۴۹/۵	۳۸/۹	۵۲	۵۲/۵	۴۹/۲
انحراف معیار	۱۲/۲۱	۱۴/۱۵	۱۳/۸۶	۱۶/۹۸	۱۲/۱۰	۱۱/۹۲
مطلق	۰/۰۸۶	۰/۰۶۱	۰/۰۷۷	۰/۰۷۸	۰/۰۹۴	۰/۰۸۰
تفاوت مثبت	۰/۰۷۸	۰/۰۵۰	۰/۰۷۷	۰/۰۴۷	۰/۰۵۶	۰/۰۶۲
تفاوت منفی	۰/۰۸۶	-۰/۰۶۱	-۰/۰۴۵	-۰/۰۷۸	-۰/۰۹۴	-۰/۰۸۰
کولموگروف - سیمونف	۲/۰۷۹	۱/۴۸۴	۱/۸۶۹	۱/۸۸۵	۲/۲۶۹	۱/۲۷*۹
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰	۰/۰۲۴	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰	۰/۰۰۱

آزمون ناپارامتری فریدمن

نتیجه این آزمون نشان می‌دهد که تفاوت رتبه‌ها معنی‌دار می‌باشد.

برای تعیین تفاوت معنی‌داری رتبه‌های گرایش‌های ارزشی، از آزمون ناپارامتری "فریدمن" استفاده شده است.

جدول ۱۳ - آماره‌های توصیفی مربوط به متغیر گرایش‌ات ارزش دانشجویان

حداکثر	حداقل	انحراف معیار	میانگین	تعداد	ارزش
۹۳/۳۳	۰	۱۲/۲۲	۵۱/۹	۵۸۳	نظری
۸۶/۶۷	۰	۱۴/۱۷	۴۹/۵	۵۸۳	اقتصادی
۹۰	۰	۱۳/۸۸	۳۸/۹	۵۸۳	زیباشناختی
۹۳/۳۳	۰	۱۷	۵۲	۵۸۳	دینی
۸۶/۶۷	۰	۱۲	۵۲/۴	۵۸۳	اجتماعی
۸۰	۰	۱۱/۹	۴۹/۲	۵۸۳	سیاسی

جدول ۱۴ - آزمون فریدمن - رتبه‌ها

رتبه‌ها	ارزش	میانگین رتبه‌ها
۳/۹۱	دینی	
۳/۹۰	اجتماعی	
۳/۸۳	نظری	
۳/۵۵	اقتصادی	
۳/۴۹	سیاسی	
۲/۳۲	زیباشناختی	

تعداد	۵۸۳
X^2	۳۱۶/۰۶۴
درجه آزادی	۵
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰

نتایج مربوط به آزمون فرضیه‌ها

رابطه سن دانشجویان و گرایش‌های ارزشی:

سن یکی از عوامل تأثیرگذار در گرایش‌ات ارزشی افراد می‌باشد. برای آزمون رابطه بین متغیر سن و متغیر گرایش‌ات ارزش دانشجویان از آزمون همبستگی I پیرسون استفاده شده است. چون هر دو متغیر در سطح اندازه‌گیری فاصله‌ای قرار می‌گیرند، نتایج حاصل از اجرای آزمون‌های فوق بیانگر این واقعیت است که سطح معنی‌داری برای

وجود رابطه بین سن و گرایش‌ات ارزشی، فقط در گرایش ارزش اجتماعی برابر ۰/۰۲۶ است که کوچکتر از آلفای (۰/۰۵) و احتمال خطا می‌باشد، لذا می‌توان گفت که فقط بین دو متغیر سن و گرایش ارزش اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد، ضریب همبستگی این دو متغیر ۰/۰۹۲ است که حاکی از همبستگی ضعیف بین دو متغیر می‌باشد.

جدول ۱۶- ضریب همبستگی و سطح معنی‌داری بین متغیرهای سن و گرایش‌ها ارزش دانشجویان

سن		متغیر وابسته - متغیر مستقل
-۰/۰۰۴	ضریب همبستگی	ارزش نظری
۰/۹۲۳	سطح معنی‌داری	
۵۸۴	تعداد مشاهدات	
۰/۰۳۵	ضریب همبستگی	ارزش اقتصادی
۰/۳۹۵	سطح معنی‌داری	
۵۸۵	تعداد مشاهدات	
-۰/۰۷۴	ضریب همبستگی	ارزش زیباشناختی
۰/۰۷۵	سطح معنی‌داری	
۵۸۵	تعداد مشاهدات	
-۰/۰۴۵	ضریب همبستگی	ارزش دینی
۰/۲۷۳	سطح معنی‌داری	
۵۸۵	تعداد مشاهدات	
۰/۰۹۲*	ضریب همبستگی	ارزش اجتماعی
۰/۰۲۶	سطح معنی‌داری	
۵۸۴	تعداد مشاهدات	
۰/۰۰۸	ضریب همبستگی	ارزش سیاسی
۰/۸۴۰	سطح معنی‌داری	
۵۸۵	تعداد مشاهدات	

* معنی‌داری در سطح احتمالی ۰/۰۵

جنسیت و گرایش‌های ارزش دانشجویان

جنسیت یکی از متغیرهای مستقل تحقیق حاضر بوده است زیرا افراد هر جامعه با جنسیت‌های متفاوت، در فرآیند جامعه‌پذیری، نقش‌های مختلف اجتماعی را که برای هر جنس تعریف شده است، بخود می‌گیرند و براساس نقش اجتماعی که ناشی از نوع جنس آنهاست، گرایش‌های و رفتارهای معینی را از خود نشان می‌دهند

بنابراین در قالب فرهنگ، انتظاراتی که جامعه و افراد از همدیگر دارند، براساس جنسیت آنها متفاوت می‌باشد. برای آزمون رابطه بین جنسیت و گرایش‌ها ارزش دانشجویان از آزمون تفاوت میانگین‌ها T.Test استفاده گردید نتیجه آزمون نشان می‌دهد که تفاوت معناداری بین میانگین گرایش‌ها ارزش اقتصادی، زیباشناختی و دینی دانشجویان پسر و دختر وجود دارد. سطح معنی‌داری به

ترتیب برابر ۰/۰۰۰، ۰/۰۱۶ و ۰/۰۰۵ می باشد که کوچکتر از آلفای مورد قبول (۰/۰۵) و احتمال خطا است.

جدول ۱۷- آماره های توصیفی مربوط به متغیرهای جنسیت و گرایشهای ارزش دانشجویان

اشتباه معیار	انحراف معیار	میانگین	تعداد	جنس	ارزش
۰/۶۷	۱۲/۲	۵۱/۴	۳۲۷	مرد	نظری
۰/۷۵	۱۲	۵۲/۴	۲۵۵	زن	
۰/۸۲	۱۴/۹	۵۱/۷	۳۲۷	مرد	اقتصادی
۰/۷۸	۱۲/۵	۴۶/۶	۲۵۳	زن	
۰/۷۶	۱۳/۷	۳۷/۶	۳۲۷	مرد	زیباشناختی
۰/۸۶	۱۳/۸	۴۰/۴	۲۵۶	زن	
۰/۹۶	۱۷/۵	۵۰/۳	۳۲۷	مرد	دینی
۱	۱۶	۵۴/۲	۲۵۶	زن	
۰/۷۲	۱۳	۵۲/۵	۳۲۷	مرد	اجتماعی
۰/۶۷	۱۰/۷	۵۲/۴	۲۵۵	زن	
۰/۶۹۲	۱۲/۵	۴۹/۶	۳۲۷	مرد	سیاسی
۶۹۶	۱۱/۱	۴۸/۶	۲۵۶	زن	

جدول ۱۸- آزمون T و سطح معنی داری متغیرهای جنسیت و گرایشهای ارزشی دانشجویان

معنی داری t	درجه آزادی	کمیت t	معنی داری F	F یکنواختی واریانس ها	گرایشهای ارزشی
۰/۳۳۳	۵۸۰	-۰/۹۶۹	۰/۶۷۴	۰/۱۷۷	نظری
۰/۰۰۰	۵۸۱	۴/۳۹	۰/۰۰۲	۱۰	اقتصادی
۰/۰۱۶	۵۸۱	-۲/۴۰۹	۰/۹۲۸	۰/۰۰۸	زیباشناختی
۰/۰۰۶	۵۸۱	-۲/۷۷	۰/۴۱۰	۰/۶۷۹	دینی
۰/۹۱۹	۵۸۰	۰/۱۰۲	۰/۰۵۷	۳/۶۳۲	اجتماعی
۰/۳۲۰	۵۸۱	۰/۹۹۶	۰/۲۴۹	۱/۳۳۴	سیاسی

طبقه اجتماعی و گرایش های ارزش دانشجویان

برای آزمون رابطه بین طبقه اجتماعی و گرایشهای ارزشی دانشجویان از آزمون آنالیز واریانس استفاده شده است. نتایج حاصله از این آزمون نشان می دهد که میزان گرایشهای ارزش در بین دانشجویان متفاوت است. در بین گرایشهای ارزشی گوناگون فقط در گرایش ارزشی دینی،

درجه معنی داری بدست آمده برابر ۰/۰۰۱ می باشد که کمتر از آلفای مورد قبول و احتمال خطاست و وجود رابطه بین دو متغیر طبقه اجتماعی و گرایشهای ارزش دانشجویان را نشان می دهد براساس نتایج جدول (۱۹) میزان گرایش ارزشی دینی در طبقه بالا برابر ۴۵ درصد و در طبقات پایین و متوسط به پایین حدود ۵۲/۲ و ۵۵/۸

درصد است که این خود نشان‌دهنده اختلاف میزان گرایشات ارزش در طبقات اجتماعی مختلف می‌باشد.

جدول ۱۹- آماره‌های توصیفی مربوط به طبقه اجتماعی و گرایشهای ارزش دانشجویان

ارزش‌ها	طبقه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	اشتباه معیار
نظری	۱	۱۱۰	۴۹/۹	۱۲/۳	۱/۱۷
	۲	۱۴۹	۵۱/۹	۱۰/۷	۰/۸۸
	۳	۱۷۸	۵۲/۱	۱۱/۹	۰/۸۹
	۴	۹۲	۵۳/۶	۱۲/۲	۱/۲۷
	۵	۵۵	۵۲/۹	۱۵/۷	۲/۱۱
	کل	۵۸۴	۵۱/۹	۱۲/۲	۰/۵۰
اقتصادی	۱	۱۱۱	۵۰/۱	۱۴/۴	۱/۳۷
	۲	۱۴۹	۴۸/۹	۱۴	۱/۱۵
	۳	۱۷۸	۵۰/۲	۱۳/۶	۱
	۴	۹۲	۴۹/۶	۱۳/۶	۱/۴
	۵	۵۵	۴۶/۹	۱۶	۲/۱
	کل	۵۸۵	۴۹/۵	۱۴	۰/۵۸
زیباشناختی	۱	۱۱۱	۳۶/۷	۱۳/۹	۱/۳۲
	۲	۱۴۹	۳۸/۲	۱۲/۷	۱/۰۴
	۳	۱۷۸	۳۹/۱	۱۳/۵	۱/۰۱
	۴	۹۲	۴۲	۱۳/۳	۱/۳
	۵	۵۵	۳۹/۳	۱۷/۳	۲/۳
	کل	۵۸۵	۳۸/۹	۱۳/۸	۰/۵۷
دینی	۱	۱۱۱	۵۲/۲	۱۵/۸	۱/۴۹
	۲	۱۴۹	۵۵/۸	۱۶/۲	۱/۳۳
	۳	۱۷۸	۵۱/۶	۱۶/۵	۱/۲۴
	۴	۹۲	۵۰/۴	۱۶/۳	۱/۷۰
	۵	۵۵	۴۵	۲۱	۲/۸۳
	کل	۵۸۵	۵۲	۱۶/۹	۰/۷۰
اجتماعی	۱	۱۱۱	۵۲/۷	۱۲/۷	۱/۲۰
	۲	۱۴۹	۵۲/۳	۱۱/۳	۰/۹۲
	۳	۱۷۷	۵۲/۷	۱۱/۶	۰/۸۷
	۴	۹۲	۵۳/۱	۱۱/۲	۱/۱۷
	۵	۵۵	۵۰/۸	۱۵/۳	۲
	کل	۵۸۴	۵۲/۵	۱۲/۱۰	۰/۵۰
سیاسی	۱	۱۱۱	۴۹/۷	۱۲/۲۹	۱/۱۶
	۲	۱۴۹	۴۸/۸	۱۰/۷۸	۰/۸۸
	۳	۱۷۸	۴۹/۴	۱۱/۷۳	۰/۸۷
	۴	۹۲	۴۸/۱	۱۲	۱/۲۵
	۵	۵۵	۴۹/۶	۱۴/۵	۱/۹۶
	کل	۵۸۵	۴۹/۱	۱۱/۹	۰/۴۹

جدول ۲۰- آزمون آنالیز واریانس یکطرفه گرایشهای ارزش به تفکیک طبقه اجتماعی دانشجویان

ارزش‌ها	منبع تغییرات	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معنی‌داری
نظری	بین گروهی	۷۸۴/۶۶۸	۴	۱۹۶/۱۶۷	۱/۳۱۷	۰/۲۶۲
	درون گروهی	۸۶۲۳۵/۱۵۲	۵۷۹	۱۴۸/۹۳۸		
	کل	۸۷۰۱۹/۸۲۰	۵۸۳			
اقتصادی	بین گروهی	۵۵۷/۱۷۸	۴	۱۳۹/۲۹۴	۰/۶۹۴	۰/۵۹۶
	درون گروهی	۱۱۶۴۴۹/۰۶	۵۸۰	۲۰۰/۷۷۴		
	کل	۱۱۷۰۰۶/۲۴	۵۸۴			
زیباشناختی	بین گروهی	۱۵۰۸/۷۶۱	۴	۳۷۷/۱۹۰	۱/۹۷۶	۰/۰۹۷
	درون گروهی	۱۱۰۶۹۲/۷۹	۵۸۰	۱۹۰/۸۵۰		
	کل	۱۱۲۲۰۱/۵۵	۵۸۴			
دینی	بین گروهی	۵۰۶۴/۴۲۷	۴	۱۲۶۶/۱۰۷	۴/۴۹۴	۰/۰۰۱
	درون گروهی	۱۶۳۴۱۶/۵۱	۵۸۰	۲۸۱/۷۵۳		
	کل	۱۶۸۴۸۰/۹۴	۵۸۴			
اجتماعی	بین گروهی	۲۱۴/۰۳۶	۴	۵۳/۵۰۹	۰/۳۶۴	۰/۸۳۵
	درون گروهی	۸۵۱۹۶/۸۴۲	۵۷۹	۱۴۷/۱۴۵		
	کل	۸۵۴۱۰/۸۷۸	۵۸۳			
سیاسی	بین گروهی	۱۶۷/۱۶۸	۴	۴۱/۷۹۲	۰/۲۹۳	۰/۸۸۳
	درون گروهی	۸۲۸۲۲/۲۷۲	۵۸۰	۱۴۲/۷۹۷		
	کل	۸۲۹۸۹/۴۴۰	۵۸۴			

رابطه بین دانشکده محل تحصیل و گرایش‌های ارزش دانشجویان

با توجه به اینکه دانشجویان شاغل به تحصیل دانشگاه موردنظر در دانشکده‌های مختلفی مشغول به تحصیل هستند و خود متغیر دانشکده به نحوی با برخی متغیرهای اجتماعی - اقتصادی از جمله طبقه اجتماعی در رابطه است، این امر در میزان گرایش‌های ارزشی دانشجویان نیز مؤثر می‌باشد.

برای آزمون رابطه بین نوع دانشکده و میزان گرایش‌های ارزشی دانشجویان از آزمون آنالیز واریانس بهره

گرفته شده است. براساس نتایج میزان گرایش‌های ارزشی دانشجویان به تفکیک دانشکده متفاوت است. این تفاوت معنی‌دار در بین ارزش‌های نظری، اقتصادی و زیباشناختی دیده می‌شود. سطح معنی‌داری بدست آمده به ترتیب برابر ۰/۰۲۳، ۰/۰۰۰ و ۰/۰۰۰ می‌باشد که کوچکتر از آلفای مورد قبول و احتمال خطا است و وجود رابطه بین دو متغیر دانشکده و میزان گرایش‌های ارزشی دانشجویان را نشان می‌دهد. دانشجویان دانشکده علوم پایه - فنی با میزان ۴۸ درصد و دانشجویان حسابداری با میزان ۵۸ درصد گرایش ارزش نظری خود را نشان داده‌اند. در

در مورد گرایش ارزش زیباشناختی، دانشجویان دانشکده علوم انسانی و حقوق با ۳۵/۳۰ درصد و دانشجویان دانشکده علوم پایه- فنی با ۴۵/۴ درصد به ترتیب کمترین و بیشترین گرایش ارزش زیباشناختی را بخود اختصاص داده‌اند.

گرایش ارزش اقتصادی نیز دانشجویان دانشکده حسابداری با ۴۳/۲۸ درصد و دانشجویان دانشکده علوم انسانی با ۵۵/۵ درصد به ترتیب کمترین و بیشترین میزان گرایش ارزش اقتصادی خود را اعلام کرده‌اند.

جدول ۲۱- آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای دانشکده محل تحصیلی و گرایشهای ارزش دانشجویان

ارزش‌ها	دانشکده	تعداد	میانگین	انحراف معیار	اشتباه معیار
نظری	۱	۲۷	۵۲/۵۹	۱۱/۴۸	۲/۲۱
	۲	۴۲	۴۸	۱۵	۲/۳۱
	۳	۵۶	۵۰/۲۰	۱۳/۱۸	۱/۷۶
	۴	۲۸	۵۰/۸۳	۱۳/۲۹	۲/۵۱
	۵	۳۲	۵۸/۲۸	۸/۸۷	۱/۵۶
	۶	۴۲	۵۰/۵۱	۱۶/۸۵	۲/۶۰
	۷	۱۸۸	۵۱/۸۷	۱۱/۲۸	۰/۸۲
	۸	۱۶۹	۵۲/۹۵	۱۰/۸۳	۰/۸۳
	کل	۵۸۴	۵۱/۹۸	۱۲/۲۱	۰/۵۰
اقتصادی	۱	۲۷	۵۰/۴۹	۱۱/۵۴	۲/۲۲
	۲	۴۲	۴۳/۳۳	۱۸/۱۲	۲/۷۹
	۳	۵۶	۴۷/۶۷	۱۵/۸۶	۲/۱۲
	۴	۲۸	۴۷/۱۴	۱۷/۵۳	۳/۳۱
	۵	۳۲	۴۳/۲۸	۱۲/۶۰	۲/۲۲
	۶	۴۲	۴۸/۹۶	۱۲/۸۰	۱/۹۷
	۷	۱۸۹	۵۱/۹۷	۱۴/۶۶	۱
	۸	۱۶۹	۴۹/۶۲	۱۱	۰/۸۵
	کل	۵۸۵	۴۹/۵۰	۱۴/۱۵	۰/۵۸
زیباشناختی	۱	۲۷	۳۵/۳۰	۱۱/۱۴	۲/۱۴
	۲	۴۲	۴۵/۳۹	۱۷/۳۵	۲/۶۷
	۳	۵۶	۳۵/۲۶	۱۴/۱۰	۱/۸۸
	۴	۲۸	۴۰/۱۱	۱۷	۳/۲۱
	۵	۳۲	۴۱/۴۰	۱۲/۱۷	۲/۱۵
	۶	۴۲	۴۳/۳۳	۱۴/۷۶	۲/۲۷
	۷	۱۸۹	۳۷/۶۱	۱۲/۵۹	۰/۹۱
	۸	۱۶۹	۳۹/۸۸	۱۳/۲۳	۱
	کل	۵۸۵	۳۸/۹۱	۱۳/۸۶	۰/۵۷

ادامه جدول ۲۲- آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای دانشکده محل تحصیلی و گرایشهای ارزش دانشجویان

ارزش‌ها	دانشکده	تعداد	میانگین	انحراف معیار	اشتبهه معیار
	۱	۲۷	۴۹	۱۰/۳۱	۱/۹۸
	۲	۴۲	۴۶/۹۰	۱۹/۶۲	۳
	۳	۵۶	۵۱/۸۴	۱۹/۵۴	۲/۶۱
	۴	۲۸	۵۱/۱۹	۲۰/۳۱	۳/۸۳
دینی	۵	۳۲	۵۸/۹۰	۱۲/۴۱	۲/۱۹
	۶	۴۲	۵۲/۵۳	۱۶/۳۲	۲/۵۱
	۷	۱۸۹	۵۰/۸۹	۱۷/۶۰	۱/۲۸
	۸	۱۶۹	۵۳/۷۶	۱۵/۴۶	۱/۱۸
	کل	۵۸۵	۵۲/۰۱	۱۶/۹۸	۰/۷۰
	۱	۲۷	۵۴/۱۳	۱۱/۳۷	۱/۱۱
	۲	۴۲	۵۰/۷۱	۱۷/۲۱	۲/۶۵
	۳	۵۶	۵۱/۱۰	۱۵/۹۰	۲/۱۲
	۴	۲۸	۵۰/۴۷	۱۴/۳۶	۲/۷۱
اجتماعی	۵	۳۲	۵۲/۶۰	۸/۶۶	۱/۵۳
	۶	۴۲	۵۰/۱۹	۱۱/۴۱	۱/۷۶
	۷	۱۸۸	۵۳/۲۲	۱۱	۰/۸۰
	۸	۱۶۹	۵۳/۲۹	۱۰/۶۱	۰/۸۱
	کل	۵۸۴	۵۲/۵۲	۱۲/۱۰	۰/۵۰
	۱	۲۷	۵۰/۸۰	۹/۴۸	۱/۸۲
	۲	۴۲	۴۵/۲۳	۱۶/۱۸	۲/۴۹
	۳	۵۶	۴۹/۷۰	۱۳	۱/۷۴
	۴	۲۸	۴۷/۵۰	۱۳/۵	۲/۵۶
سیاسی	۵	۳۲	۴۵/۹۳	۹/۲۲	۱/۶۳
	۶	۴۲	۴۹	۱۰/۴۴	۱/۶۱
	۷	۱۸۹	۵۰/۲۴	۱۲/۴۰	۰/۹۰
	۸	۱۶۹	۴۹/۴۶	۱۰/۳۸	۰/۷۹
	کل	۵۸۵	۴۹/۱۸	۱۱/۹۲	۰/۴۹

جدول ۲۳- آزمون آنالیز واریانس یکطرفه گرایشهای ارزش به تفکیک دانشکده

ارزش‌ها	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی‌داری
نظری	بین گروهی	۲۴۰۷	۷	۳۴۳/۸۶۱	۲/۳۴۱	۰/۰۲۳
	درون گروهی	۸۴۶۱۲/۷۹۱	۵۷۶	۱۴۶/۸۹۷		
	کل	۸۷۰۱۹/۸۲۰	۵۸۳			
اقتصادی	بین گروهی	۵۳۱۸/۶۰۴	۷	۷۵۹/۸۰۱	۳/۹۲۵	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۱۱۶۸۷/۶۴	۵۷۷	۱۹۳/۵۶۶		
	کل	۱۱۷۰۰۶/۲۴	۵۸۴			
زیباشناختی	بین گروهی	۵۰۷۸/۵۴۸	۷	۷۲۵/۵۰۷	۳/۹۰۸	۰/۰۰۰
	درون گروهی	۱۰۷۱۲۳	۵۷۷	۱۸۵/۶۵۵		
	کل	۱۱۲۲۰۱/۵۵	۵۸۴			
دینی	بین گروهی	۳۶۳۶/۲۹۴	۷	۵۱۹/۴۷۱	۱/۸۱۸	۰/۰۸۱
	درون گروهی	۱۶۴۸۴۴/۶۵	۵۷۷	۲۸۵/۶۹۳		
	کل	۱۶۸۴۸۰/۹۴	۵۸۴			
اجتماعی	بین گروهی	۸۵۸/۸۹۶	۷	۱۲۲/۶۹۹	۰/۸۳۶	۰/۵۵۸
	درون گروهی	۸۴۵۵/۹۸۲	۵۷۶	۱۴۶/۷۹۲		
	کل	۸۵۴۱۰/۸۷۸	۵۸۳			
سیاسی	بین گروهی	۱۳۸۴/۲۸۴	۷	۱۹۷/۷۵۵	۱/۳۹۸	۰/۲۰۳
	درون گروهی	۸۱۶۰۵/۱۵۶	۵۷۷	۱۴۱/۴۳۰		
	کل	۸۲۹۸۹/۴۴۰	۵۸۴			

نتیجه گیری و بحث

متوسط، ۱۵/۷ درصد طبقه متوسط رو به بالا و ۹/۴ درصد

متعلق به طبقه بالا بودند.

- از نظر سن، متوسط سن دانشجویان مطالعه شده

برابر ۲۲/۷ سال بود.

- نتایج مطالعات مربوط به گرایشهای ارزشی

دانشجویان نشان می‌دهد که بالاترین میزان گرایش

مهمترین یافته‌ها و نتایج توصیفی این بررسی

بصورت خلاصه بیان می‌شود:

- از لحاظ طبقه اجتماعی، حدود ۱۹ درصد

دانشجویان مورد مطالعه متعلق به طبقه اجتماعی پایین،

۲۵/۵ درصد طبقه متوسط رو به پایین، ۳۰/۴ درصد طبقه

حاصله ۲۵ درصد دانشجویان مورد مطالعه، گرایش ارزش زیباشناختی‌شان زیر ۳۰، ۲۵ درصد بین ۳۰ تا ۳۶/۶، ۲۵ درصد بین ۳۶/۶ تا ۴۶/۶ و بالاخره ۲۵ درصد دیگر دانشجویان گرایش ارزش زیباشناختی‌شان بیشتر از ۴۶/۶ درصد است.

- متوسط گرایش دانشجویان به ارزش دینی حدود ۵۲ درصد است. بطوری که حدود ۲۵ درصد دانشجویان گرایش دینی‌شان کمتر از ۴۰ درصد و در مقابل ۲۵ درصد نیز گرایش دینی‌شان بیش از ۶۳/۳ درصد می‌باشد. ۵۰ درصد بقیه نیز میزان گرایش به ارزش دینی بین ۴۰ تا ۶۳/۳ درصد است.

- از نظر گرایش دانشجویان به ارزش سیاسی نتایج مطالعه حاکی است که متوسط این گرایش برابر ۴۹/۱۸ است که بعد از گرایش زیباشناختی در مرتبه پایینی نسبت به گرایش‌های ارزشی دیگر قرار دارد. ۲۵ درصد دانشجویان گرایش ارزش سیاسی‌شان کمتر از ۴۰، ۲۵ درصد بین ۴۰ تا ۵۰ درصد، ۲۵ درصد بین ۵۰ تا ۵۶ درصد و بالاخره ۲۵ درصد بقیه، گرایش ارزش سیاسی‌شان بیش از ۵۶ درصد است.

- مطابق نتایج بدست آمده از آزمون ناپارامتری تک نمونه‌ای کولموگروف-سیمونف، گرایش‌های ارزشی دانشجویان تفاوت معنی‌داری با توزیع نرمال دارند.

- نتایج آزمون ناپارامتری فریدمن نشان می‌دهد که تفاوت معنی‌داری بین رتبه‌های گرایش‌های ارزشی دانشجویان وجود دارد.

ارزشی، مربوط به ارزش اجتماعی که متوسط آن در بین دانشجویان مورد مطالعه برابر ۵۲/۴۹ و کمترین آن مربوط به گرایش ارزش زیباشناختی که متوسط آن برابر ۳۸/۹۱ است.

- آماره‌های مربوط به گرایش ارزشی نظری در بین دانشجویان مورد مطالعه نشان می‌دهد که متوسط آن برابر ۵۱/۹۸ است بطوری که ۲۵ درصد دانشجویان گرایش نظری‌شان بیش از ۶۰ و ۲۵ درصد از دانشجویان گرایش نظری‌شان کمتر از ۴۴ درصد است، ۵۰ درصد دانشجویان نیز گرایش ارزش نظری‌شان بین ۴۴ تا ۶۰ درصد می‌باشد.

- متوسط گرایش ارزشی اقتصادی دانشجویان مورد مطالعه حدود ۴۹/۵۰ درصد است، ۲۵ درصد دانشجویان گرایش ارزش اقتصادی‌شان کمتر از ۴۰، ۲۵ درصد بین ۴۰ تا ۵۰، ۲۵ درصد بین ۵۰ تا ۶۰ و ۲۵ درصد بقیه بالاتر از ۶۰ می‌باشد.

- میانگین گرایش دانشجویان به ارزش اجتماعی برابر ۵۲/۵۲ درصد است. براساس نتایج بدست آمده، ۲۵ درصد دانشجویان مورد مطالعه گرایش ارزش اجتماعی‌شان زیر ۴۶/۷ درصد، ۲۵ درصد بین ۴۶/۷ تا ۵۳/۴ و ۲۵ درصد بین ۵۳/۴ تا ۶۰ درصد و ۲۵ درصد بقیه بالاتر از ۶۰ می‌باشد.

- نتایج بدست آمده از مطالعه گرایش ارزش زیباشناختی نشان می‌دهد که متوسط آن برابر ۳۸/۹۱ است. این میزان گرایش نسبت به سایر گرایش‌های ارزشی دانشجویان در سطح پایینی قرار دارد. براساس نتایج

ارزش دینی در طبقه اجتماعی پایین برابر ۵۵ و در طبقه اجتماعی بالا برابر ۴۵ درصد است.

- آزمون آنالیز واریانس بین متغیرهای گرایشهای ارزشی و دانشکده محل تحصیل دانشجویان نشان می‌دهد که رابطه معنی‌داری بین گرایشهای ارزشی دانشجویان و دانشکده تحصیل آنان وجود دارد. این تفاوت معنی‌دار در بین ارزش‌های نظری، اقتصادی و زیباشناختی دیده می‌شود. با توجه به پیشینه تحقیق، از جهات بسیاری می‌توان همانندی‌هایی را بین بررسی حاضر و نتایج تحقیقات انجام گرفته مشاهده نمود در مقایسه با مطالعه‌ی اردوبادی که حدود سه دهه قبل انجام گرفته است اختلافهایی در الویتهای ارزشی دانشجویان دیده می‌شود که این امر تأثیر تحولات اجتماعی و سیاسی جامعه را نشان می‌دهد. با مقایسه اولویتهای ارزشی دانشجویان دانشگاه آزاد تبریز با دانشجویان دانشگاه شاهد می‌توان گفت که اولویتهای ارزشی دینی و اجتماعی باهم اشتراک دارند ولی در سایر اولویتهای یعنی سیاسی، نظری، زیباشناختی و اقتصادی باهم اختلاف دارند.

در مطالعه احمدی، ارزش اجتماعی در اولویت اول و ارزش زیباشناختی در اولویت آخر قرار دارد که کاملاً با مطالعه حاضر انطباق دارد. در بررسی آلپورت، اولویت ارزشی دینی در اول و زیباشناختی در آخر قرار گرفته است که با بررسی حاضر تفاوت چندانی ندارد به طور کلی ارزشها اهداف فراموقعیتی هستند که به منزله اصول

- همچنین نتایج آزمون روابط متغیرهای مندرج در فرضیه‌ها، بطور خلاصه شامل موارد زیر است:

- در فرضیه‌ای، معنی‌داری رابطه بین سن و گرایشهای ارزشی دانشجویان مورد آزمون قرار گرفت. نتیجه آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که فقط بین دو متغیر سن و گرایش ارزش اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

- به منظور آزمون رابطه بین جنسیت و گرایشهای ارزشی دانشجویان از آزمون تفاوت میانگین‌ها (T.Test) استفاده گردید. براساس نتایج این آزمون، تفاوت معنی‌داری بین گرایشهای ارزشی اقتصادی، زیباشناختی و دینی دانشجویان وجود دارد. متوسط گرایشهای ارزشی اقتصادی در بین دانشجویان پسر برابر ۵۱/۷ و دانشجویان دختر برابر ۴۶/۶ درصد است. متوسط گرایش ارزشی زیباشناختی در بین مردان برابر ۳۷/۶ و در بین زنان برابر ۴۰/۴ و متوسط گرایش ارزش دینی در بین مردان برابر ۵۰/۳ و در بین زنان برابر ۵۴/۲ درصد می‌باشد.

- در فرضیه‌ای رابطه بین گرایشهای ارزشی دانشجویان و طبقه اجتماعی آنان مورد آزمون قرار گرفت. برای آزمون این رابطه از آزمون تحلیل واریانس استفاده شد. نتایج این آزمون نشان داد که میزان گرایشهای ارزشی در بین دانشجویان متفاوت است. در بین انواع گرایشهای ارزشی فقط در گرایش ارزش دینی وجود رابطه معنی‌دار با طبقه اجتماعی دانشجویان مشاهده گردید. میزان گرایش

- ۵- خلیفه. عبداللطیف محمد. بررسی روانشناختی تحول ارزش‌ها، ترجمه سیدحسین سیدی. مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۷۸.
- ۶- رزم‌آرا. هوشیار. فرهنگ روانشناسی، تهران، انتشارات علمی، ۱۳۷۰.
- ۷- ساروخانی. باقر. دایره‌المعارف علوم اجتماعی، تهران، انتشارات کیهان، ۱۳۷۰.
- ۸- سرایی. حسن. مقدمه‌ای بر نمونه‌گیری در تحقیق، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۷۲.
- ۹- خالقی فر، مجید. بررسی ارزشهای مادی و فرامادی جوانان تحصیل کرده ایرانی، نامه پژوهش فرهنگی، سال هفتم، شماره ۳، ۱۳۷۸.
- ۱۰- کوئن. بروس درآمدی بر جامعه‌شناسی ترجمه محسن ثلاثی، تهران، انتشارات فرهنگ معاصر، ۱۳۸۳.
- ۱۱- مقدس. علی اصغر. منزلت مشاغل در جامعه شهری ایران، مورد مطالعه شهر شیراز، مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره دهم شماره دوم، ۱۳۷۴.
- ۱۲- نوربالا، احمد. بررسی سلسله مراتب ارزشهای دانشجویان دانشگاه شاهد، دانشگاه شاهد، ۱۳۷۵.
- 13- Allport, et. al.(1970). Manual study of values, Third. ed. Houghton Mifflin. CO, Bostorn.
- 14- Mehriar, A. H. and Tashakkori:(1989) A Father's education as determinant of socio economic and cultural characteristics of Families in Sample of Iranian adolescents.

راهنما در زندگی فرد یا گروه به کار رفته و از نظر اهمیت رتبه بندی می شوند.

از جمله اهداف هر نظام اجتماعی، ایجاد وفاق اجتماعی در میان عواملان کنش در آن نظام است، بنابراین آگاهی از اولویتهای ارزشی در بین کنشگران اجتماعی، به ویژه دانشجویان که عمده ترین قشر هنجار فرست جامعه محسوب می شوند، سبب اتخاذ و اعمال سیاست های فرهنگی مناسب برای ایجاد و تقویت وفاق اجتماعی می شود.

منابع

- ۱- احمدی، سیداحمد. بررسی مقدماتی گرایش‌های ارزشی دانشجویان دانشگاه اصفهان، مجله پژوهش دانشگاه اصفهان. شماره یک و دو، ۲۳-۱۵، ۱۳۶۸.
- ۲- اردوبادی. احمد. بهداشت روانی دانشجویان- شیراز، انتشارات دانشگاه شیراز، ۱۳۵۴.
- ۳- اینگلهارت. رونالد. تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی. ترجمه مریم وتر. تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۷۳.
- ۴- پورافکاری. نصرت‌اله. فرهنگ جامع روانشناسی و روانپزشکی، تهران، انتشارات فرهنگ معاصر، ۱۳۷۳.